

**STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
VERICE TRSTENJAK,
přednesené dne 16. prosince 2010¹**

I – Úvod	I - 1599
II – Právní rámec	I - 1601
A – Římská úmluva [poznámka překladatele: níže uvedená citace převzata z konsolidovaného znění Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Úř. věst. 2005, C 334, s. 1), jež se liší od znění uvedené úmluvy vyhlášeného ve Sbírce mezinárodních smluv České republiky pod č. 64/2006]	I - 1601
B – Bruselská úmluva	I - 1602
C – Právo Unie	I - 1603
1. Nařízení Řím I	I - 1603
2. Nařízení č. 44/2001	I - 1604
D – Vnitrostátní právo	I - 1605
III – Skutkový stav, původní řízení a předběžná otázka	I - 1605
IV – Řízení před Soudním dvorem	I - 1608
V – Argumentace účastníků řízení	I - 1608
A – Příslušnost Soudního dvora	I - 1608
B – Předběžná otázka	I - 1608
VI – Posouzení generální advokátky	I - 1611
A – Úvod	I - 1611
B – Příslušnost Soudního dvora	I - 1612
C – Otázka týkající se právního základu pro vznik odpovědnosti státu v projednávané věci	I - 1612
D – Analýza předběžné otázky	I - 1614
1. Římská úmluva a ochrana zaměstnance jakožto slabší strany	I - 1615

1 — Původní jazyk: slovinština. Jednací jazyk: francouzština.

2.	Judikatura Soudního dvora k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy	I - 1617
3.	Možnost použití judikatury k Bruselské úmluvě na výklad Římské úmluvy	I - 1619
a)	Doslovný výklad	I - 1620
b)	Historický výklad	I - 1621
c)	Systematický výklad	I - 1623
d)	Teleologický výklad	I - 1626
e)	Meze paralelního výkladu	I - 1626
4.	Kritéria, která musejí být zohledněna vnitrostátními soudy	I - 1628
E	– Dílčí závěr	I - 1632
VII–	Závěry	I - 1633

I – Úvod

1. Projednávaná věc se týká výkladu Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980 (dále jen „Římská úmluva“)². Tato úmluva byla uzavřena s cílem sjednotit kolizní normy členských států, čímž tím byla

posílena právní jistota a odstraněna nejistota existující ohledně práva rozhodného pro smluvní závazkové vztahy. Římská úmluva byla nahrazena nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)³ (dále jen „nařízení Řím I“)⁴. Toto nařízení se použije

3 — Úř. Věst. L 177, s. 6.

4 — V literatuře zdůrazňuje např. Ferrari, F., „From Rome to Rome via Brussels: remarks on the law applicable to contractual obligations absent a choice by the parties“, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, č. 4/2009, že cílem tohoto nového právního nástroje nebylo zavedení nových pravidel, ale přeměna existující úmluvy v nařízení. Viz též Lagarde, P., Tenenbaum, A., „De la convention de Rome au règlement Rome I“, *Revue critique de droit international privé*, č. 4/2008, s. 727 a násl.

2 — Úř. věst. L266, s. 1.

na smlouvy uzavřené ode dne 17. prosince 2009⁵. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci byla pracovní smlouva uzavřena v roce 1998, použijí se ustanovení Římské úmluvy.

obsaženého v tomto ustanovení „místo, kde zaměstnanec vykonává obvykle svou práci“ může představovat zdroj inspirace při výkladu článku 6 Římské úmluvy⁸. Soudní dvůr bude přitom muset vycházet z toho, že v případě obou právních nástrojů je použita podobná terminologie, krom toho ovšem bude muset dodržet rovněž meze paralelního výkladu Bruselské úmluvy a Římské úmluvy.

2. Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) je v projednávané věci žádán o odpověď na předběžnou otázku týkající se výkladu článku 6 Římské úmluvy v souvislosti s právem rozhodným pro pracovní smlouvy. Projednávaná věc sice není první věcí, ve které Soudní dvůr vykládá Římskou úmluvu⁶, nicméně je první, ve které vyloží článek 6 této úmluvy v souvislosti s právem rozhodným pro pracovní smlouvy⁷. Soudní dvůr bude muset v tomto rámci především zkoumat, zda judikatura k výkladu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, přesněji řečeno k výkladu pojmu

3. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vyvstala v rámci sporu vedeného mezi H. Koelzschem, řidičem v mezinárodní dopravě, a Lucemburským velkovévodstvím, ve věci nároku na náhradu škody z důvodu údajně nesprávného použití ustanovení Římské úmluvy lucemburskými soudy. Pan H. Koelzsch ve sporu tvrdí, že na výpověď z jeho pracovního poměru se mělo uplatnit německé, nikoliv lucemburské právo, a dovolaává se kogentních ustanovení na ochranu zaměstnanců, která existují v německém právu. Vzhledem k tomu, že lucemburské pracovní soudy ve sporu použily lucemburské právo namísto německého, podal H. Koelzsch proti

5 — Viz článek 28 nařízení Řím I.

6 — První rozsudek, v němž Soudní dvůr provedl výklad Římské úmluvy, je rozsudek ze dne 6. října 2009, ICF (C-133/08, Sb. rozh. s. I-9687), který se týkal výkladu článku 4 Římské úmluvy, který obsahuje pravidla pro určení rozhodného práva v případě neexistence volby práva.

7 — Je nutné uvést, že Soudnímu dvoru byla dne 29. července 2010 prostřednictvím žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložena také otázka k výkladu čl. 6 odst. 2 písm. b) Římské úmluvy; jednalo se přitom o věc C-384/10, Voogsgaard (Úř. věst. C317, s. 14). Tato věc se týká otázky, jak je nutné vykládat pojem „země, v níž se nachází provozovna, u které je zaměstnán“ v tomto ustanovení, nevykonává-li zaměstnanec obvykle svou práci v jediné zemi. Soudní dvůr v této věci do okamžiku přednesení tohoto stanoviska dosud nerozhodl.

8 — Viz rozsudky ze dne 13. července 1993 Mulox (C-125/92, Recueil, s. I-4075), ze dne 9. února 1997, Rutten (C-383/95, Recueil, s. I-57), ze dne 27. února 2002, Weber (C-37/00, Recueil, s. I-2013) a ze dne 10. dubna 2003, Pugliese (C-437/00, Recueil, s. I-3573).

lucemburskému státu žalobu na náhradu škody z důvodu údajného nesprávného fungování lucemburského soudnictví.

se smlouva řídí právem země, s níž nejúžeji souvisí. Na část smlouvy, kterou lze od zbytku smlouvy oddělit a která úžeji souvisí s jinou zemí, však lze výjimečně použít právo této jiné země.

II – Právní rámec

[...]“

A – Římská úmluva [poznámka překladatele: níže uvedená citace převzata z konsolidovaného znění Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Úř. věst. 2005, C 334, s. 1), jež se liší od znění uvedené úmluvy vyhlášeného ve Sbírce mezinárodních smluv České republiky pod č. 64/2006]

6. Článek 6 Římské úmluvy („Individuální pracovní smlouvy“) stanoví:

4. Článek 3 („Svobodná volba práva“) stanoví:

„1. Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí. Volba musí být vyjádřena výslovně nebo vyplývat s dostatečnou jistotou z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Svou volbou mohou strany zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu, nebo pouze pro její část.

„1. Bez ohledu na článek 3 nesmí být zaměstnanec v případě pracovních smluv v důsledku volby rozhodného práva stranami zbaven ochrany, kterou mu poskytují kogentní ustanovení práva, které by bylo použito podle odstavce 2 v případě neexistence volby rozhodného práva.

[...]“

2. Bez ohledu na článek 4 se pracovní smlouva v případě neexistence volby rozhodného práva podle článku 3 řídí

5. Článek 4 Římské úmluvy („Rozhodné právo při neexistenci volby práva“) stanoví:

„1. V míře, ve které nebylo právo rozhodné pro smlouvu zvoleno v souladu s článkem 3,

a) právem země, v níž zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci, i když je dočasně zaměstnán v jiné zemi, nebo

- b) právem země, v níž se nachází provozovna, u které je zaměstnán, nevykonává-li zaměstnanec obvykle svou práci v jediné zemi;

společenství po dni, ke kterému byla otevřena k podpisu,

[...].“

vyplývá-li však z okolností, že pracovní smlouva úžeji souvisí s jinou zemí, použije se na smlouvu právo této země.“

8. Článek 2 Prvního protokolu o výkladu Římské úmluvy stanoví:

7. První protokol o výkladu úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, Soudním dvorem⁹ (dále jen „První protokol o výkladu Římské úmluvy“) v článku 1 stanoví:

„Kterýkoli z níže uvedených soudů může požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce, která vyvstane při projednávání věci před tímto soudem a která se týká výkladu ustanovení aktů uvedených v článku 1, považuje-li tento soud rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku.

„Soudní dvůr Evropských společenství má pravomoc rozhodovat o výkladu

[...]

- a) Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980 [...],

- b) soudy smluvních států, rozhodují-li jako soudy odvolací.“

B – Bruselská úmluva

- b) úmluv o přistoupení k Římské úmluvě států, které se staly členy Evropských

9. Úmluva o soudní příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských

9 — Úř. věst. 1998, C 27, s. 47.

a obchodních věcech (dále jen „Bruselská úmluva“)¹⁰ v článku 5 stanoví: C – *Právo Unie*¹²

1. Nařízení Řím I

„Osoba, která má bydliště na území některého smluvního státu, může být v jiném smluvním státě žalována,

10. V sedmém bodu odůvodnění nařízení Řím I je uvedeno:

1. pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn; pokud individuální pracovní smlouva nebo nároky z individuální pracovní smlouvy tvoří předmět řízení u soudu místa, kde zaměstnanec obvykle vykonává svou práci; nevykonává-li zaměstnanec svou práci obvykle v jednom a téže státě, může být tak zaměstnavatel žalován také u soudu místa, ve kterém se nachází resp. nacházela provozovna, která pracovníka zaměstnala“¹¹.

„Věcná působnost a ustanovení tohoto nařízení by měly být v souladu s nařízením Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech („Brusel I“) [...]“

11. Článek 3 („Volba práva“) nařízení Řím I stanoví:

„1. Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí. Volba musí být vyjádřena výslovně nebo jasně vyplývat z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Strany si mohou zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu nebo pouze pro její část.

[...]“

10 — Úmluva ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění Úmluvy o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1 a – ve znění změn – s. 77), Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1), a rovněž úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. C 15, s. 1).

11 — Je nutné poukázat na to, že původní znění Bruselské úmluvy neobsahovalo žádná zvláštní ustanovení týkající se příslušnosti v oblasti pracovních smluv; tato ustanovení tam byla vložena teprve v roce 1989 prostřednictvím Úmluvy o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky k Úmluvě o soudní příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. Úmluva ze San Sebastián, Úř. věst. 1989, L 285, s. 1).

12 — V tomto stanovisku se pojem „právo Unie“ používá jako společný pojem pro právo Společenství a právo Unie. Při uvádění ustanovení primárního práva jsou uváděna ustanovení použitelná *ratione temporis*.

12. Článek 8 („Individuální pracovní smlouvy“) nařízení Řím I stanoví:

2. Nařízení č. 44/2001

„1. Individuální pracovní smlouva se řídí právem zvoleným stranami v souladu s článkem 3. Tato volba však nesmí zaměstnance zbavit ochrany, kterou mu poskytují ustanovení, od nichž se nelze smluvně odchýlit podle práva, které by v případě neexistence volby bylo použito na základě odstavců 2, 3 a 4 tohoto článku.

2. V míře, ve které nebylo právo rozhodné pro individuální pracovní smlouvu zvoleno stranami, se smlouva řídí právem země, v níž, případně z níž, zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci. Za změnu země obvyklého výkonu práce se nepovažuje, když zaměstnanec dočasně vykonává svou práci v jiné zemi.

3. Nelze-li rozhodné právo na základě odstavce 2 určit, řídí se smlouva právem země, v níž se nachází provozovna, která zaměstnance zaměstnala.

4. Vyplývá-li z celkových okolností, že je smlouva úžeji spojena s jinou zemí, než je země uvedená v odstavcích 2 nebo 3, použije se právo této jiné země.“

13. Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech¹³ (dále jen „nařízení č. 44/2001“) upravuje příslušnost pro individuální pracovní smlouvy v oddíle 5. V rámci tohoto oddílu článek 18 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„1. Ve věcech týkajících se individuálních pracovních smluv se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny článek 4 a čl. 5 bod 5.

[...]“

14. Článek 19 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„Zaměstnavatel, který má bydliště [nebo sídlo] na území některého členského státu, může být žalován

1. u soudů členského státu, v němž má bydliště [nebo sídlo], nebo

¹³ — Úř. věst. 2001, L 12, s. 1, Zvl. vyd 19/04, s. 42.

2. v jiném členském státě:

- a) u soudu místa, kde zaměstnanec obvykle vykonává svou práci, nebo u soudu místa, kde svou práci obvykle vykonával naposledy, nebo
- b) jestliže zaměstnanec obvykle nevykonává nebo nevykonával svou práci v jediné zemi, u soudu místa, kde se nachází nebo nacházela provozovna, která zaměstnance přijala do zaměstnání.“

doby a bez získání nezbytného souhlasu podle § 103 Betriebsverfassungsgesetz (zákon o organizaci pracovních vztahů v podniku) nebo jeho nahrazení soudním rozhodnutím. Po uplynutí doby výkonu funkce je ukončení pracovního poměru člena Betriebsrat [...] výpovědi nepřípustné po dobu jednoho roku [...], ledaže jsou dány skutečnosti, které zaměstnavatele opravňují k výpovědi ze závažného důvodu bez dodržení výpovědní doby; to neplatí v případě že zánik členství je založen na soudním rozhodnutí.

[...].“

III – Skutkový stav, původní řízení a předběžná otázka

D – Vnitrostátní právo

15. Německý Kündigungsschutzgesetz (zákon na ochranu před ukončením pracovního poměru výpovědí) (dále jen „KSchG“) v § 15 nadepsaném „Unzulässigkeit der Kündigung“ (nepřípustnost výpovědi) stanoví:

„(1) Ukončení pracovního poměru s členem Betriebsrat (rada zaměstnanců) [...] výpovědí je nepřípustné, ledaže existují okolnosti, které zaměstnavatele opravňují k výpovědi ze závažného důvodu bez dodržení výpovědní

16. Pan Heiko Koelzsch, bytem v Osnabrücku (Německo), byl v roce 1998 zaměstnán jako řidič v mezinárodní dopravě u akciové společnosti Gasa Spedition Luxembourg S.A. (dále jen „Gasa Spedition“) se sídlem v Lucembursku. Za tímto účelem podepsali H. Koelsch a společnost Gasa Spedition dne 16. října 1998 pracovní smlouvu, ve které se dohodli na výlučné příslušnosti lucemburských soudů. Navíc tato smlouva obsahovala ustanovení, které odkazovalo na lucemburské pracovní právní předpisy¹⁴.

14 — Podle jejího článku 2 se pracovní smlouva v případě, kdy žádná ze smluvních stran nerozvázala smlouvu před uplynutím zkušební doby, podle zákona z 24. května 1989 změnila ve smlouvu na dob neurčitou. Jedná se o lucemburský zákon o pracovní smlouvě (Loi du 24 mai 1989 sur le contrat de travail, Mémorial A, 1989, s. 611).

17. Společnost Gasa Spedition je sou společností dánské společnosti Gasa Odense Blomster A.m.b.a. Předmětem podnikání je přeprava květin a jiných rostlin z Odense v Dánsku na různá místa převážně v Německu, ale také v jiných evropských státech. Přeprava je prováděna nákladními vozidly s třemi různými stanovišti v Německu (Kassel, Neukirchen/Vluyn, Osnabrück). Nákladní vozidla jsou registrována v Lucembursku a řidiči se účastní lucemburského systému sociálního zabezpečení.

18. Dne 9. listopadu 2001 byla společnost Gasa Spedition Luxembourg S.A. převzata společností Ove Ostergaard založenou podle dánského práva, která změnila její obchodní firmu na „Ove Ostergaard Lux S.A.“.

19. Ředitel společnosti Gasa Spedition Luxembourg dopisem ze dne 13. března 2001 vypověděl pracovní poměr s H. Koelzschem ke dni 15. května 2001. Pan H. Koelzsch tvrdil, že dne 23. března 2001 dostal okamžitou ústní výpověď. Tvrdil, že byl v Německu náhradním členem rady zaměstnanců společnosti Gasa Spedition v Německu a že výpověď z pracovního poměru byla v rozporu s kogentními ustanoveními německých právních předpisů; podle těchto předpisů mají jak aktivní členové, tak náhradní členové, kteří zastávají v tomto orgánu funkci, nárok na ochranu před výpovědí. Odvolával se přitom na § 15 odst. 1 KSchG, který zakazuje ukončení pracovního poměru členů rady zaměstnanců výpovědí a judikaturu německého

Bundesarbeitsgericht (spolkový pracovní soud), podle něhož tento zákaz výpovědi platí také pro náhradní členy rady zaměstnanců¹⁵.

20. Heiko Koelzsch podal u Arbeitsgericht Osnabrück (pracovní soud v Osnabrücku) žalobu, v níž tvrdil protiprávnost výpovědi. Tento soud se prohlásil za místně nepřislušný. H. Koelzsch proti tomuto rozhodnutí podal odvolání, které bylo rovněž neúspěšné.

21. Následně podal H. Koelzsch u Tribunal de travail (pracovní soud) v Lucemburku žalobu na náhradu škody z důvodu neplatnosti výpovědi a návrh na zaplacení dlužné mzdy. Tvrdil, že je sice nutné na pracovní smlouvu a mzdové nároky obecně uplatnit lucemburské právo, avšak na výpověď je nutné uplatnit právo německé. Toto tvrzení odůvodnil argumentem, že byl náhradním členem rady zaměstnanců a proto je na něj nutné uplatnit § 15 odst. 1 KSchG, který představuje kogentní ustanovení na ochranu zaměstnance ve smyslu čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy, a že jeho použití nelze tudíž vyloučit. Podle jeho názoru je proto nutné určit právo rozhodné

15 — Pan H. Koelzsch se odvolává na rozsudek Bundesarbeitsgericht ze dne 17. března 1988 (2 AZR 576/87).

pro pracovní smlouvu podle čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy.

ustanovení německého práva na ochranu členů rady zaměstnanců. Krom toho bylo podle názoru H. Koelzsche porušeno právo Unie, neboť jeho návrh, aby byla Soudnímu dvoru předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, byl zamítnut. Tribunal d'arrondissement zamítl žalobu rozsudkem ze dne 9. listopadu 2007 jako neopodstatněnou.

22. Tribunal de travail (pracovní soud) v Lucembursku rozsudkem ze dne 4. března 2004 rozhodl, že na celý předmět sporu je nutné uplatnit lucemburské právo a žalobu z části odmítl jako nepřijatelnou a zčásti ji zamítl jako neopodstatněnou. Tento rozsudek byl potvrzen rozsudkem Cour d'appel (odvolací soud) ze dne 26. května 2005; dovolání proti tomuto rozsudku zamítl Cour de Cassation (kasační soud) rozsudkem ze dne 15. června 2006.

24. Pan H. Koelzsch podal proti tomuto rozsudku odvolání u Cour d'appel (dále jen „předkládající soud“).

23. Poté podal H. Koelzsch u Tribunal d'arrondissement v Lucemburku žalobu proti Lucemburskému velkovévodství, kterou požadoval náhradu škody ve výši 168 301,77 eur a zákonné úroky z důvodu nesprávného fungování soudnictví na základě lucemburského zákona ze dne 1. září 1988 o odpovědnosti státu a veřejně-právních korporací (*Loi du 1er septembre 1988 relative à la responsabilité civile de l'Etat et des collectivités publiques*¹⁶). Heiko Koelzsch tvrdil, že byl rozhodnutími lucemburských soudů poškozen tím, že porušily čl. 6 odst. 1 a 2 Římské úmluvy, neboť nebyla dodržena kogentní

25. Předkládající soud uvádí, že prvoinstanční soud musel žalobu na náhradu škody H. Koelzsche odmítnout jako nepřijatelnou, protože rozsudek, který byl vydán v řízení v prvním stupni, ve kterém H. Koelzsch tvrdil neplatnost výpovědi, nabyt právní moci. Podle názoru předkládajícího soudu napadá H. Koelzsch v řízení o náhradu škody skutečnosti, o kterých bylo již pravomocně rozhodnuto v řízeních před pracovními soudy. Předkládající soud nicméně zdůrazňuje, že návrh na náhradu škody H. Koelzsche nelze považovat za nepřijatelný, protože Lucemburské velkovévodství v odvolacím řízení nepřijatelnost tohoto návrhu neuplatnilo a jeho nepřijatelnost nelze konstatovat bez návrhu. Vzhledem k tomu, že předkládající soud musí rozhodnout o žalobě a je přitom jako odvolací soud vázán odpovídajícími zjištěními

16 — Mémorial A, 1988, s. 1000.

prvoinstančního soudu, rozhodl se proto požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce.

a Komise. Na jednání konaném dne 26. října 2010 přednesli zástupci H. Koelzsche, lucemburské vlády a Komise ústní vyjádření a zodpověděli otázky položené Soudním dvorem.

26. Za těchto okolností se předkládající soud rozhodl rozhodnutím ze dne 15. ledna 2010 přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru podle Prvního protokolu o výkladu Římské úmluvy následující otázku k rozhodnutí o předběžné otázce:

V – Argumentace účastníků řízení

„Musí být kolizní norma definovaná v čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy ze dne 19. června 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, podle které se pracovní smlouvy řídí právem země, v níž zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci, vykládána v tom smyslu, že v případě, kdy zaměstnanec vykonává pracovní činnost ve více státech, avšak pravidelně se vrací do jednoho z nich, musí být tento stát považován za stát, v němž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci?“

A – Příslušnost Soudního dvora

28. Otázkou příslušnosti Soudního dvora pro zodpovězení předběžné otázky se ve svém písemném vyjádření zabývá pouze Komise. Podle jejího názoru je Soudní dvůr pro rozhodnutí o předběžné otázce příslušný, protože předkládající soud rozhoduje v původním řízení jakožto soud odvolací ve smyslu čl. 2 písm. b) Prvního protokolu o výkladu Římské úmluvy.

B – Předběžná otázka

IV – Řízení před Soudním dvorem

27. Předkládací usnesení bylo Soudnímu dvoru doručeno dne 18. ledna 2010. V písemné části řízení předložili svá vyjádření H. Koelzsch, lucemburská vláda, řecká vláda

29. Pan *H. Koelzsch* tvrdí, že podle čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy se vzhledem k neexistenci volby práva řídí pracovní smlouva právem země, v níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci. Vzhledem k tomu, že pojem země, v níž „zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci“, resp. místo, kde „zaměstnanec obvykle vykonává svou práci“ je v Římské

úmluvě a v Bruselské úmluvě stejný, je nutné jej v Římské úmluvě vykládat stejně jako jej vyložil Soudní dvůr ve své judikatuře k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy. Z judikatury vyplývá, že Bruselskou úmluvu nelze v případě, ve kterém zaměstnanec vykonává svoji práci ve více než jednom smluvním státě, vykládat tak, že jsou příslušné soudy v každém smluvním státě, ve kterém zaměstnanec vykonává svoji práci, ale v tom smyslu, že soud je příslušný¹⁷ v místě, kde nebo z něhož zaměstnanec skutečně plní podstatnou část povinností vůči svému zaměstnavateli, resp. soud v místě, které je střediskem pracovní činnosti zaměstnance. Podle názoru H. Koelzsche se skutečné středisko pracovní činnosti nachází v případě mezinárodní dopravy v tom smluvním státě, v němž řidič tráví převážnou část pracovní doby, ze kterého organizuje svoji pracovní činnost a do něhož se pravidelně vrací. Při použití těchto kritérií se skutečné středisko jeho pracovní činnosti nachází v Německu.

30. Podle *lucemburské vlády* je nutné článek 6 Římské úmluvy vykládat v tom smyslu, že volba práva smluvních stran nesmí zbavit zaměstnance ochrany, která je mu

poskytována kogentními ustanoveními práva, které je objektivně rozhodným právem. Toto právo může být podle článku 6 Římské úmluvy právem země, v níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci [čl. 6 odst. 2 písm. a)] nebo právem země, v níž se nachází provozovna, u které je zaměstnán [čl. 6 odst. 2 písm. b)]. Lucemburská vláda tvrdí, že H. Koelzsch nevykonával obvykle svoji práci v jediné zemi, proto je nutné rozhodné právo určit podle čl. 6 odst. 2 písm. b) Římské úmluvy. Podle názoru lucemburské vlády se tudíž pracovní smlouva v projednávané věci řídí lucemburským právem.

31. *Řecká vláda* zdůrazňuje jednak, že Římskou úmluvu je nutné vykládat s ohledem na ustanovení nařízení Řím I a jednak, že při výkladu článku 6 Římské úmluvy je nutné zohlednit také judikaturu k Bruselské úmluvě. Řecká vláda, která vychází z výše uvedeného tvrdí, že čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy je nutné vykládat v tom smyslu, že pokud zaměstnavatel vykonává svoji práci v několika zemích, avšak pravidelně se vrací do jedné z nich, může být touto zemí země, v níž nebo z níž obvykle vykonává svoji práci za předpokladu, že tato země je současně také zemí, která je skutečným střediskem jeho pracovní činnosti. Toto posouzení musí podle názoru

17 — Pan H. Koelzsch se přitom odvolává na rozsudky Mulox (body 21 až 23), Rutten (bod 18) a Weber (bod 42) (uvedené v poznámce pod čarou 8).

řecké vlády provést vnitrostátní soud. Neleže-li určit místo, kde zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci a pokud země, v níž se nachází provozovna, u které je zaměstnán [čl. 6 odst. 2 písm. b) Římské úmluvy], nespojuje s pracovní smlouvou, může vnitrostátní soud uplatnit čl. 6 odst. 2 poslední pododstavec Římské úmluvy, podle něhož je nutné na smlouvu uplatnit právo země, s níž pracovní smlouva úžeji souvisí.

judikatury Soudního dvora k výkladu tohoto ustanovení, ve které Soudní dvůr mimo jiné použil také ustanovení na ochranu zaměstnanců obsažená v článku 6 Římské úmluvy.

32. Podle názoru *Komise* je nutné pojmy Římské úmluvy vykládat za účelem zajištění jednotného výkladu autonomně, resp. nezávisle na pojmech v právu různých smluvních států. Krom toho je podle ní nutné navzdory úzké vazbě mezi Římskou smlouvou na straně jedné a Bruselskou úmluvou, jakož i nařízením č. 44/2001 na straně druhé a navzdory častému používání stejných pojmů v právních nástrojích zajistit, v co možná nejširší míře, jejich soudržnost a jednotný výklad. Skutečnost, že čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy byl změněn v tom smyslu, že do něj byly zahrnuty zvláštní předpisy týkající se příslušnosti v oblasti pracovních smluv, je důsledkem

33. V souvislosti s pojmem „místo, kde zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci“ *Komise* tvrdí, že Soudní dvůr v rozsudku *Mulox*¹⁸ a ve dvou pozdějších rozsudcích (*Rutten*¹⁹ a *Weber*²⁰) k výkladu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy rozhodl, že v případě zaměstnance, který vykonává práci na území několika smluvních států, je nutné za místo splnění smluvních závazků považovat místo, na kterém nebo z kterého zaměstnanec převážně plní své povinnosti vůči svému zaměstnavateli. Článek 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy je tudíž nutné vykládat tak, že v případě zaměstnance, který vykonává práci v několika smluvních státech, je místem, kde ve smyslu tohoto ustanovení obvykle vykonává svoji práci, místo, které je skutečným střediskem jeho činnosti. Za účelem určení tohoto místa je nutné především zohlednit okolnost, že zaměstnanec velkou část své pracovní

18 — Viz rozsudek *Mulox* (uvedený výše v poznámce pod čarou 8).

19 — Viz rozsudek *Rutten* (uvedený výše v poznámce pod čarou 8).

20 — Viz rozsudek *Weber* (uvedený výše v poznámce pod čarou 8).

doby tráví v jediné zemi, ve které se nachází stanoviště vozidel používaných k výkonu pracovní činnosti, ze které jsou organizovány výměny řidičů a do níž se vrací po provedení zahraniční pracovní cesty.

uzavřena za účelem odstranění obtíží vyplývajících z rozdílnosti kolizních norem v oblasti smluvního práva a za účelem posílení právní jistoty, jakož i ochrany nabytých práv v oblasti soukromého práva²⁴.

VI – Posouzení generální advokátky

A – Úvod

34. Na úvod připomínám, že Římská úmluva, jak vyplývá z její preambule, byla uzavřena s cílem pokračovat v harmonizaci práva v oblasti mezinárodního práva soukromého, které bylo zahájeno s Bruselskou úmluvou²¹. Krom toho z preambule Římské úmluvy vyplývá, že jejím cílem je vytvořit jednotná pravidla pro aplikaci práva na smluvní závazkové vztahy nezávisle na místě, kde má být rozsudek vydán²². Jak vyplývá z Giulianovy a Lagardovy zprávy o úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy²³, byla tato úmluva

35. V projednávané věci vyvstává v judikatuře Soudního dvora poprvé otázka, jak je nutné vykládat čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy. Článek 6 odst. 2 Římské úmluvy určuje rozhodné právo v případě neexistence volby práva smluvních stran pracovních smluv; toto ustanovení lze ovšem použít také v případě, že by – jako je tomu v projednávané věci – volba práva vedla ke zbavení zaměstnance ochrany, která je mu poskytována kogentními ustanoveními na ochranu práv zaměstnanců, která by bylo nutné použít v případě neexistence volby práva (čl. 6 odst. 1). V rámci čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy spočívá základní pravidlo v použití práva země, v níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci [písm. a)], podpůrně se použije právo země, v níž se nachází provozovna, u které je zaměstnán, nevykonává-li zaměstnanec obvykle svoji práci v jediné zemi [písm. b)]. Ve výjimečných případech lze použít také právo země, s níž pracovní smlouva úžeji souvisí (čl. 6 odst. 2 poslední pododstavec).

21 — Viz rozsudek ICF (uvedený v poznámce pod čarou 6, bod 22).

22 — Viz též stanovisko generálního advokáta Bota ve věci ICF (rozsudek ze dne 6. října 2009, C-133/08, Sb. rozh. s. I-9687, bod 35).

23 — Zpráva o Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy M. Giuliana a P. Lagardea (*neoficiální překlad*) (Úř. věst. 1980, C 282, s. 1, dále jen „Giulianova a Lagardova zpráva o úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy“).

24 — Viz rozsudek ICF (uvedený výše v poznámce pod čarou 6, bod 23).

36. Dále je nutné poukázat na to, že – jak správně zdůrazňuje Komise – je nutné vykládat pojmy Římské úmluvy autonomně a nezávisle na jejich definici v právu smluvních států; přitom je za účelem zajištění jednotného použití úmluvy ve všech smluvních státech nutné vycházet z její systematiky a jejího cíle. Zásadu autonomního výkladu již Soudní dvůr několikrát potvrdil v rámci výkladu Bruselské úmluvy²⁵ a nařízení č. 44/2001²⁶. Podle mého názoru však platí i pro Římskou úmluvu.

řízení, které u nich probíhá, žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, jež se týká výkladu Římské úmluvy. Vzhledem k tomu, že předkládající soud v původním řízení rozhoduje o odvolání, je Soudní dvůr příslušný k zodpovězení jeho předběžné otázky.

C – Otázka týkající se právního základu pro vznik odpovědnosti státu v projednávané věci

B – Příslušnost Soudního dvora

37. V rámci přezkumu příslušnosti Soudního dvora pro rozhodnutí o předběžné otázce je nutné souhlasit s Komisí, podle jejíhož názoru je Soudní dvůr příslušný pro rozhodnutí o této otázce. Podle čl. 2 písm. b) Prvního protokolu o výkladu Římské úmluvy, který je v platnosti od 1. srpna 2004, mohou soudy smluvních států, rozhodují-li jako soudy odvolací, předložit Soudnímu dvoru v rámci

38. Je nutné zohlednit, že účastníky původního řízení jsou H. Koelzsch a Lucemburské velkovévodství. Jedná se tedy o žalobu jednotlivce vůči státu, již dotčený požaduje náhradu škody z důvodu nesprávného fungování vnitrostátního soudnictví. Ačkoliv předkládající soud nepokládá žádnou otázku týkající se právního základu takové odpovědnosti, chtěla bych k tomu učinit určité krátké vysvětlení v zájmu předejití nesprávnému chápání této problematiky.

25 — Viz např. rozsudky ze dne 21. června 1978, Bertrand (150/77, Recueil, s. 1431, body 14 až 16), ze dne 19. ledna 1993, Shearson Lehman Hutton (C-89/91, Recueil, s. I-139, bod 13), ze dne 3. července 1997, Benincasa (C-269/95, Recueil, s. I-3767, bod 12), ze dne 11. července 2002, Gabriel (C-96/00, Recueil, s. I-6367, bod 37), a ze dne 20. ledna 2005, Engler (C-27/02, Sb. rozh. s. I-481, bod 33).

26 — Viz např. rozsudky ze dne 13. července 2006, Reisch Montage (C-103/05, Sb. rozh. s. I-6827, bod 29), ze dne 2. října 2008, Hassett a Dorethy (C-372/07, Sb. rozh. s. I-7403, bod 17), a ze dne 23. dubna 2009, Draka NK Cables a další (C-167/08, Sb. rozh. s. I-3477, bod 19).

39. Vnitrostátní prvoinstanční soud se v souvislosti s právním základem pro vznik odpovědnosti vnitrostátních soudů za případné

nesprávné použití ustanovení Římské úmluvy odvolal na rozsudek Soudního dvora ve věci Köbler²⁷, ve kterém Soudní dvůr rozhodl, že zásada, že členské státy nesou odpovědnost za náhradu újmy, jež jednotlivci vznikne v důsledku porušení práva Společenství (nyní práva Unie), kterou jim lze přičítat, se použije také v případech, že sporné porušení spočívá v rozhodnutí soudu v posledním stupni, jestliže účelem porušené normy práva Společenství je přiznání práva jednotlivci, porušení je dostatečně kvalifikováno a mezi tímto porušením a újmou vzniklou jednotlivci existuje příčinná souvislost²⁸. Předkládající soud však na rozdíl od soudu v prvním stupni zastává názor, že judikaturu rozsudku Köbler nelze na projednávanou věc uplatnit.

40. Je nutné zdůraznit, že rozsudek Köbler v projednávané věci nelze použít ze dvou důvodů.

41. Zprvce, Římská úmluva není součástí práva Unie, ale smlouvou mezinárodního práva veřejného, kterou uzavřely smluvní státy²⁹. Proto podle mého názoru v projednávané věci nelze použít zásady, které Soudní

dvůr stanovil v rozsudku Köbler, neboť Soudní dvůr je stanoven v rámci práva Unie.

42. Zadruhé, příslušnost Soudního dvora pro výklad ustanovení Římské úmluvy nespočívá v systému žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce upraveném v článku 267 SFEU, nýbrž smluvní strany se na ní shodly nezávisle, a to zvláštními protokoly připojenými k Římské úmluvě³⁰. Je tedy nutné poukázat na to, že vnitrostátní soudy podle Prvního protokolu o výkladu Římské smlouvy sice mají možnost předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku, nejsou však k tomu povinny. Článek 2 tohoto protokolu totiž stanoví, že soudy uvedené v tomto článku „mohou“³¹ požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce. Systém žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce stanovený v rámci Římské úmluvy se tedy podstatně liší od systému platného podle článku 267 SFEU v rámci práva Unie.

43. Podle mého názoru tudíž právo Unie smluvním státním Římské úmluvy neukládá

27 — Rozsudek ze dne 30. září 2003 (C-224/01, Recueil, s. I-10239).

28 — Viz rozsudek Köbler (uvedený výše v poznámce pod čarou 27, bod 1 výroku).

29 — V literatuře tak např. Rigaux, F., „Quelques problèmes d'interprétation de la Convention de Rome“, *L'européanisation du droit international privé* (Série de publications de l'Académie de droit européen de Trèves, Vol. 8), 1996, s. 33.

30 — Viz výše v poznámce pod čarou uvedený První protokol o výkladu Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy otevřený k podpisu v Římě dne 19. června 1980 Soudním dvorem Evropských společenství.

31 — V literatuře na to poukazuje např. také Plender, R., *The European Contracts Convention. The Rome Convention on the Choice of Law for Contracts*, Sweet & Maxwell, Londýn 1991, s. 42, bod 2.25.

povinnost k náhradě škody vzniklé jednotlivcům porušením této úmluvy. To však smluvním stranám Úmluvy jistě nebrání v tom, aby takovou odpovědnost soudů upravily ve svých vnitrostátních právních předpisech, jako to učinilo například Lucembursko zákonem ze dne 1. září 1998 o odpovědnosti státu a veřejně-právních korporací³².

úmluvy³⁴. V této judikatuře totiž Soudní dvůr nezohlednil pouze místo, *na kterém* zaměstnanec vykonává svoji práci, ale také místo, *ze kterého* tuto práci vykonává. Předkládající soud chce tudíž zjistit, zda i v rámci Římské dohody může být pro určení práva rozhodného pro pracovní smlouvu relevantní okolnost, že se zaměstnanec pravidelně vrací do určité země. V analýze v rámci tohoto stanoviska zastávám názor, že tuto judikaturu lze pro účely výkladu čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy použít, avšak s částečným upřesněním výkladu navrhovaného předkládajícím soudem.

D – Analýza předběžné otázky

44. Předkládající soud se prostřednictvím předběžné otázky dotazuje, zda je nutné čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy vykládat v tom smyslu, že vykonává-li zaměstnanec svoji práci v několika zemích, ale pravidelně se do jedné z nich vrací, je nutné tuto zemi považovat za zemi, v níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci.

45. Jak Komise správně uvádí ve svém písemném vyjádření³³, je nutné tuto otázku chápat tak, že podstatou předběžné otázky je, zda lze pro účely výkladu čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy použít výklad, který provedl Soudní dvůr ve své judikatuře k čl. 5 bodu 1 Bruselské

46. Během výkladu pojmu „země, v níž zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci“ v čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy provedu v tomto stanovisku postupnou analýzu. Nejprve krátce představím systém zavedený Římskou úmluvou k ochraně zaměstnanců jako slabší strany. Následně uvedu judikaturu Soudního dvora k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy a za použití

32 — Uvedený výše v poznámce pod čarou 16.

33 — Viz bod 27 písemného vyjádření Komise.

34 — Viz rozsudky Mulox, Rutten, Weber a Pugliese (uvedené výše v poznámce pod čarou 8).

různých výkladových metodou budu argumentovat, že tuto judikaturu lze použít pro výklad čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy. Na závěr se budu zabývat kritérii, která předkládající soud musí zohlednit při posouzení toho, ve které zemi nebo z které země zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci.

1. Římská úmluva a ochrana zaměstnance jakožto slabší strany

47. Základní pravidlo, které stanoví Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, je svobodná vůle stran při volbě práva rozhodného pro smluvní závazkové vztahy; tato zásada je stanovena v článku 3 Římské úmluvy³⁵. Pakliže si smluvní strany právo nezvolí, určí se rozhodné právo podle článku 4 této úmluvy, který jako zásadní kritérium stanoví použití práva země, s níž smlouva nejúžeji souvisí.

48. Článek 6 Římské úmluvy, který stanoví právo rozhodné pro pracovní smlouvy, je

normou *lex specialis* ve vztahu k článkům 3 a 4 této úmluvy. Na jedné straně nesmí strany prostřednictvím dohody v pracovní smlouvě zbavit zaměstnance ochrany, kterou mu poskytují kogentní ustanovení práva, které by se použilo v případě neexistence volby rozhodného práva (čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy)³⁶. Na druhé straně jsou v čl. 6 odst. 2 úmluvy stanovena zvláštní pravidla, které se použijí při neexistenci volby práva: v tomto případě se použije právo země, v níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci, respektive nelze-li určit žádnou zemi, v níž obvykle vykonává svoji práci, právo země, v níž se nachází provozovna, u které je zaměstnán. Článek 6 odst. 2 Římské úmluvy v posledním pododstavci navíc obsahuje zvláštní klauzuli, podle níž se žádné z těchto ustanovení nepoužije, jestliže pracovní smlouva úžeji souvisí s jinou

35 — Viz stanovisko generálního advokáta ve věci ICF (uvedené výše v poznámce pod čarou 22, bod 36).

36 — Podrobněji ke kogentním ustanovením v Římské úmluvě viz Wojewoda, M., „Mandatory rules in private international law: with special reference to the mandatory system under the Rome Convention on the law applicable to contractual obligations“, *Maastricht journal of European and comparative law*, č. 2/2000, s. 183 a násl. Tento autor poukazuje ve vztahu k odkazu na kogentní ustanovení v čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy na to (s. 201), že postup konstatování existence takových kogentních ustanovení je poměrně komplikovaný. Vnitrostátní soud musí nejprve určit právo rozhodné pro pracovní smlouvu v případě, že neexistuje volba práva, poté určit, zda toto právo obsahuje kogentní ustanovení na ochranu zaměstnanců a konečně použít taková ustanovení, která jsou pro zaměstnance výhodnější než ustanovení práva, jež si zvolily smluvní strany. Viz též Fletcher, I. E., *Conflict of Laws and European Community Law: With Special Reference to the Community Conventions on private international law*, North-Holland, Amsterdam 1982, s. 168; Morse, R.C.G.J., „Consumer Contracts, Employment Contracts and the Rome Convention“, *International and Comparative Law Quarterly*, č. 1/1992, s. 14–16; Salvadori, M. M., „La protezione del contraente debole (consumatori e lavoratori) nella Convenzione di Roma“, Sacerdoti, G., M. Frigo (vyd.), *La Convenzione di Roma sul diritto applicabile ai contratti internazionali*, Giuffrè Editore, Miláno 1993, s. 62 a násl.

zemí – v tomto případě se použije na smlouvu právo této země³⁷.

obecná zjištění týkající se pracovních smluv jsou podle mého názoru relevantní také při výkladu ustanovení Římské úmluvy.

49. Dále je nutné poukázat na to, že Soudní dvůr ve své judikatuře – ovšem k Bruselské úmluvě – konstatoval, že pracovní smlouvy se od jiných smluv, zejména pak od smluv o poskytování služeb, liší tím, že zakládají dlouhodobý vztah, prostřednictvím něhož je zaměstnanec určitým způsobem začleněn do podniku zaměstnavatele; zaměstnanec má vztah k místu, kde jsou vykonávány pracovní činnosti³⁸. Krom toho Soudní dvůr zdůraznil, že při výkladu odpovídajících ustanovení Bruselské úmluvy je nutné zohlednit její cíl, a sice poskytnout zaměstnanci jakožto slabší smluvní straně přiměřenou ochranu³⁹. Tato

50. Cíl článku 6 Římské úmluvy tedy spočívá v ochraně zaměstnance, který je sociálně a hospodářsky slabší smluvní stranou⁴⁰. Těto ochrany se dosáhne tím, že se na smlouvu uplatní právo země, se kterou pracovní smlouva nejúžeji souvisí. V teorii se poukazuje na to, že zaměstnanci jsou z důvodu výkonu práce v určité zemi vystaveni vlivu obchodního a politického kontextu této země, a že jim tudíž musí být poskytnuta ochrana, již stanovil zákonodárce v této zemi s přihlédnutím k tomuto kontextu⁴¹. Římská úmluva tedy v tomto ohledu jednoznačně sleduje zásadu *favor laboratoris*. Je proto rozumné vykládat

37 — Zatímco nařízení Řím I obsahuje srovnatelné ustanovení v čl. 8 odst. 4, není tomu tak ani v čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, ani v článku 19 nařízení č.44/2001. V teorii např. Ofner, H., „Neuregelung des internationalen Vertragsrechts: Römisches Schuldvertragsübereinkommen“, *Recht der Wirtschaft*, č. 1/1999, s. 7, který poukazuje na to, že čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy má z důvodu tohoto ustanovení povahu domněnky, která je vyvratitelná v případě, že smlouva úžeji souvisí s jinou zemí.

38 — Viz rozsudek ze dne 15. ledna 1987, Shenavai (266/85, Recueil, s. 239, bod 16).

39 — Viz v poznámce pod čarou 8 uvedený rozsudek Mulox (bod 18), Rutten (bod 22), Weber (bod 40) a Pugliese (bod 18). Viz dále v poznámce pod čarou 44 uvedený rozsudek Ivenel (bod 14), ve kterém se Soudní dvůr k odůvodnění tohoto cíle ochrany odvolal v rámci výkladu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy na článek 6 Římské úmluvy.

40 — Viz v poznámce pod čarou 23 uvedená Giulianova a Lagardova zpráva o Římské úmluvě, komentář k článku 6 Římské úmluvy (bod 1). V teorii viz např. Rudisch, B. in: Czernich, D., a Heiss, H., *EVÜ. Das Europäische Schuldvertragsübereinkommen*, Orac, Vídeň 1999, s. 155; Plender, R., M. Wilderspin, *The European Contracts Convention. The Rome Convention on the Choice of Law for Contracts*, Sweet & Maxwell, Londýn 2001, s. 159, bod 8-01; Clerici, R., „Quale favor per il lavoratore nel Regolamento Roma I?“, in: Venturini, G., S. Bariatti, *Liber Fausto Pocar*, Vol. 2, Giuffrè Editore, Miláno 2009, s. 216 a násl.; Knez, R., „Římská konvence o uporabi prava pri pogodbenih obligacijskih razmerjih in njen pomen za Republiko Slovenijo“, *Pravnik*, č. 1–3/1994, s. 52 a násl.. Viz dále k ochraně zaměstnance jako nejslabší strany v nařízení Řím I, Lein, E., „The New Rome I / Rome II / Brussels I Synergy“, *Yearbook of Private International Law*, 2008, s. 187.

41 — Plender, R., M. Wilderspin, *The European Private International Law of Obligations*, Thomson Reuters, Londýn 2009, s. 316, bod 11-043.

čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy extenzivně tak, aby bylo lépe dosaženo cíle ochrany zaměstnance jako nejslabší smluvní strany.

se při výkladu tohoto ustanovení v otázce obecného určení příslušnosti v oblasti smluv v souvislosti s pracovními smlouvami odchýlil od své dřívější judikatury v rozsudcích *De Bloos* a *Tessili*⁴³. Soudní dvůr odlišil pracovní smlouvy od jiných smluv a s cílem zvýšit ochranu zaměstnanců v rozsudku *Ivenel* rozhodl, že pro určení příslušnosti v rámci čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy je nutné považovat za relevantní takovou povinnost, která je pro tuto smlouvu charakteristická⁴⁴, tedy povinnost vykonávat práci.

2. Judikatura Soudního dvora k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy

51. Soudní dvůr ve své judikatuře k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy již opakovaně rozhodoval ve věcech, kde zaměstnanec vykonával svoji práci ve více než jednom smluvním státě. Vývoj této judikatury, a tudíž i kritérií pro určení místa, kde zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci, byl postupný; dále uvádím judikaturu k výkladu tohoto ustanovení⁴².

53. Ve věci zaměstnance, který svoji práci vykonává ve více než jednom smluvním státě Soudní dvůr rozhodoval poprvé v roce

52. K výkladu čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy je nutné nejprve poukázat na to, že Soudní dvůr

42 — Ke komentáři této judikatury v literatuře viz např. Pataut, É., „L'office du juge communautaire dans le contentieux international du travail“, in: *Procès du travail, travail du procès*, L.G.D.J., Paříž 2008, s. 326 a násl.; Gaudemet-Tallon, H., „Compétence et exécution des jugements en Europe: Règlement 44/2001, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1988 et 2007)“, *Librairie générale de droit et de jurisprudence*, Paříž 2010, s. 305 a násl.

43 — Obecné zásady týkající se příslušnosti v oblasti smluvních závazkových vztahů rozvinul Soudní dvůr ve dvou rozsudcích, a sice v rozsudcích ze dne 6. října 1976, *De Bloos* (14/76, Recueil, s. 1497) a *Tessili* (12/76, Recueil, s. 1473). V rozsudku *De Bloos* (bod 13) rozhodl, že pojem „závazek“ se v tomto článku vztahuje na takový smluvní závazek, který je předmětem žaloby žalobce, tedy na sporný závazek, který je předmětem řízení vedeného mezi smluvními stranami, v rozsudku *Tessili* (bod 13) rozhodl, že místo plnění tohoto sporného smluvního závazku je nutné určit na základě kolizních norem soudu, který má ve sporu rozhodnout, podle práva rozhodného pro smluvní vztah.

44 — Viz rozsudek ze dne 26. května 1982, *Ivenel* (133/81, Recueil, s. 1891, výrok a bod 20).

1993 v rozsudku *Mulox*⁴⁵. V tomto rozsudku rozhodl, že čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy je nutné vykládat tak, že v případě pracovní smlouvy, na základě které zaměstnanec vykonává svoji pracovní činnost ve více smluvních státech, je nutné za místo, kde byla splněna povinnost charakteristická pro smlouvu nebo měla být splněna, považovat místo, na kterém nebo ze kterého zaměstnanec plní podstatnou část svých povinností vůči svému zaměstnavateli⁴⁶.

54. V roce 1997 Soudní dvůr v rozsudku *Rutten* zastával názor, že se čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy vztahuje na místo, které je skutečným střediskem pracovní činnosti zaměstnance⁴⁷. V odůvodnění krom toho poukázal na to, že se jedná o místo, na kterém nebo ze kterého zaměstnanec skutečně

plní podstatnou část povinností vůči svému zaměstnavateli⁴⁸.

55. V rozsudku *Weber* z roku 2002 Soudní dvůr rozhodl, že čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy je nutné vykládat tak, že místo, kde zaměstnanec ve smyslu tohoto ustanovení obvykle vykonává svoji práci, je místo, na kterém nebo ze kterého s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétní věci skutečně plní podstatnou část svých povinností vůči svému zaměstnavateli⁴⁹. Mimoto poukázal na to, že v případě zaměstnance, který vykonává svoji činnost v několika smluvních státech, je v zásadě nutné zohlednit celkovou dobu trvání pracovního poměru pro určení místa, kde dotčený ve smyslu uvedeného ustanovení obvykle vykonával svoji práci, a že tímto místem je z důvodu nedostatku jiných kritérií místo, kde zaměstnanec odpracoval největší část své pracovní doby⁵⁰.

56. Je nutné ještě zmínit věc *Pugliese*, jež se rovněž vztahovala k čl. 5 bodu 1 Bruselské

45 — Rozsudek *Mulox* (uvedený v poznámce pod čarou 8). Je nutné uvést, že Soudní dvůr již sice v roce 1989 rozsudkem ze dne 15. února 1989, *Six constructions* (33/88, Recueil, s. 341), rozhodl o případu zaměstnance, který vykonával svou práci v několika zemích, nicméně se nejednalo o smluvní státy Bruselské úmluvy (bod 4 rozsudku). Proto rozhodl, že čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy se nepoužije a příslušnost se řídí podle obecných pravidel článku 2 této úmluvy, tedy podle místa bydliště žalovaného (bod 2 výroku).

46 — Viz rozsudek *Mulox* (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, výrok). Viz též body 24 a 26 tohoto rozsudku. Ve francouzštině, která byla v této věci jedním jazykem, toto kritérium zní: „lieu [...] où ou à partir duquel le travailleur s'acquitte principalement de ses obligations à l'égard de son employeur“.

47 — Viz rozsudek *Rutten* (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, výrok). Viz též body 23, 26 a 27 tohoto rozsudku.

48 — Viz rozsudek *Rutten* (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 23). Ve francouzštině znějí tato kritéria rozsudku *Rutten*: „lieu où le salarié a établi le centre effectif de ses activités professionnelles et où ou à partir duquel il s'acquitte en fait de l'essentiel de ses obligations à l'égard de son employeur“, v jednacím jazyce (nizozemština): „de plaats waar de werknemer het werkelijke centrum van zijn beroepswerkzaamheden heeft gevestigd en waar of van waaruit hij in feite het belangrijkste deel van zijn verplichtingen jegens zijn werkgever vervult“.

49 — Viz rozsudek *Weber* (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, výrok 2 a bod 58). Ve francouzštině zní kritérium: „l'endroit où, où à partir duquel, compte tenu de toutes les circonstances du cas d'espèce, il s'acquitte en fait de l'essentiel de ses obligations à l'égard de son employeur“, v jednacím jazyce (nizozemština): „de plaats is waar of van waaruit hij, rekening houdend met alle omstandigheden van het concrete geval, feitelijk het belangrijkste deel van zijn verplichtingen jegens zijn werkgever vervult“.

50 — Tamtéž.

úmluvy, která se ovšem od věci Mulox, Rutten a Weber odlišovala tím, že zaměstnankyně svoji práci vykonávala pouze v jediném smluvním státě, kde jí byl povolen přechod k jinému zaměstnavateli; nejednalo se však o místo, jež bylo stanoveno v pracovní smlouvě, kterou uzavřela s prvním zaměstnavatelem⁵¹. S ohledem na spor mezi zaměstnancem a prvním zaměstnavatelem Soudní dvůr rozhodl, že místo, kde zaměstnanec plnil své smluvní závazky vůči druhému zaměstnavateli, lze považovat místo, kde obvykle vykonával svoji práci, pakliže měl první zaměstnavatel k okamžiku uzavření druhé smlouvy sám zájem na poskytnutí plnění, které měl zaměstnanec poskytnout druhému zaměstnavateli na místě určeném druhým zaměstnavatelem⁵².

podstatnou část svých povinností vůči zaměstnavateli, a toto místo je nutné určit s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu.

3. Možnost použití judikatury k Bruselské úmluvě na výklad Římské úmluvy

57. Přestože jsou v této judikatuře používány částečně odlišné pojmy a kritéria pro určení místa, kde zaměstnanec ve smyslu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy obvykle vykonává svoji práci, lze podle mého názoru konstatovat, že je nutné vycházet z místa, na kterém nebo ze kterého zaměstnanec skutečně plní

58. V projednávané věci vyvstává otázka, zda lze výklad čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy, který provedl Soudní dvůr v rozsudcích Mulox, Rutten, Weber a Pugliese, prostřednictvím analogie použít na čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy. Podle mého názoru je nutné tuto otázku zodpovědět kladně, možnost použití této judikatury je zastávána i v teorii⁵³. Otáz-

51 — Viz rozsudek Pugliese (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 20).

52 — Viz rozsudek Pugliese (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 1 výroku a bod 26). Ve francouzštině kritérium zní: „le lieu où le salarié s'acquitte de ses obligations vis-à-vis d'un second employeur peut être considéré comme le lieu où il accomplit habituellement son travail, dès lors que le premier employeur [...] a lui-même, au moment de la conclusion du second contrat, un intérêt à l'exécution de la prestation à fournir par le salarié au second employeur dans un lieu décidé par ce dernier“, v jednacím jazyce (němčina): „der Ort, an dem der Arbeitnehmer seine Verpflichtungen gegenüber einem zweiten Arbeitgeber erfüllt, als der Ort angesehen werden kann, an dem er gewöhnlich seine Arbeit verrichtet, wenn der erste Arbeitgeber [...] zum Zeitpunkt des Abschlusses des zweiten Vertrages selbst ein Interesse an der Erfüllung der vom Arbeitnehmer für den zweiten Arbeitgeber an einem von diesem bestimmten Ort zu erbringenden Leistung hatte“.

53 — Viz Wurmnest, W., in: Basedow, J., K.J. Hopt, R. Zimmermann, *Handwörterbuch des Europäischen Privatrechts*, svazek I, Mohr Siebeck, Tübingen 2009, s. 93. Junker, A., „Gewöhnlicher Arbeitsort und vorübergehende Entscheidung im internationalen Privatrecht“, in: Lorenz, S., *Festschrift für Andreas Heldrich zum 70. Geburtstag*, Beck, München 2005, s. 722, poukazuje na to, že Římská úmluva byla uzavřena jako komplementární úmluva k Bruselské úmluvě a že judikatura Soudního dvora k výkladu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy platí také pro kolizní normy týkající se pracovní smlouvy. Viz např. Deinert, O., „Neues internationales Arbeitsvertragsrecht“, *Recht der Arbeit*, č. 3/2009, s. 145.

ku, zda tuto judikaturu lze použít na Římskou úmluvu, přezkoumám následně na základě několika metod výkladu, a sice doslovného, historického, systematického a teleologického výkladu. Nakonec upozorním ještě na meze paralelního výkladu Bruselské úmluvy a Římské úmluvy.

a) Doslovný výklad

59. Článek 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy stanoví, že v případě neexistence volby práva se použije „práv[o] země, v níž zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci“⁵⁴.

60. Pouze na základě doslovného znění tohoto ustanovení, ve kterém je použito slovní spojení „v níž“, nelze sice dospět k závěru, že může být relevantní také právo země, „ze které“ zaměstnanec svoji práci vykonává. Přesto zastávám názor, že tři argumenty hovoří pro

výklad, že je nutné zohlednit také zemi, „ze které“ zaměstnanec vykonává svoji práci.

61. První argument spočívá v podobnosti pojmů, které je třeba vyložit, v Bruselské úmluvě a v Římské úmluvě. Jak v čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, tak i v čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy se hovoří o místě, *kde* zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci resp. zemi, v *níž* zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci, přesto však není tento pojem definován⁵⁵. Soudní dvůr proto v případě Bruselské úmluvy – nezávisle na znění, podle něhož se jedná o místo, *kde* zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci – připustil také zohlednění místa, *ze kterého* zaměstnanec vykonává svoji práci.

62. Zadruhé je nutné zohlednit to, že samotné znění čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy, respektive skutečnost, že toto ustanovení odkazuje na právo země, „v níž“ zaměstnanec vykonává práci, nebrání výkladu, podle

54 — Zvýrazněno pouze v tomto stanovisku. Ve francouzském znění čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy je uvedeno: „loi du pays où le travailleur [...] accomplit habituellement son travail“, v anglickém „law of the country in which the employee habitually carries out his work“, v německém „Recht des Staates, in dem der Arbeitnehmer [...] gewöhnlich seine Arbeit verrichtet“, ve španělském „país en que el trabajador [...] realice habitualmente su trabajo“ a v italském „paese in cui il lavoratore [...] compie abitualmente il suo lavoro“.

55 — Je nutné poukázat na to, že rozdíl ve formulacích čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy a čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy spočívá v tom, že v Římské úmluvě se hovoří o „zemi“, v Bruselské úmluvě, ovšem o „místě“ obvyklého výkonu práce, přesto nemůže vést tento rozdíl podle mého názoru k tomu, že by nebylo možné judikaturu k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy použít na výklad čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy. V literatuře k tomuto rozdílu viz např. Junker, (publikace citovaná v poznámce pod čarou 53), s. 724.

něhož je relevantní rovněž práce v zemi, ze které tuto práci vykonává. Znění čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy podle mého názoru v tomto ohledu z hlediska sémantiky nabízí různé způsoby výkladu.

podle mého názoru v případě prvního státu jednat o zemi, v níž nebo z níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci.

64. Doslovný výklad čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy tudíž podle mého názoru nevylučuje, že se pro určení práva rozhodného pro pracovní smlouvu použije právo země, v níž nebo z níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci.

b) Historický výklad

63. Zatřetí je nutné zdůraznit, že samotná okolnost, že zaměstnanec vykonává práci z určitého smluvního státu, nestačí k tomu, aby se na věc uplatnilo právo tohoto státu. Při analogickém použití judikatury k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy lze konstatovat, že Soudní dvůr v této judikatuře vyžadoval, aby byl zaměstnanec povinen plnit v určitém smluvním státě nebo z určitého smluvního státu *podstatnou část* povinností vůči zaměstnavateli⁵⁶. Základním kritériem bylo podle této judikatury skutečné středisko pracovní činnosti vykonávané zaměstnancem. Pokud by se zaměstnanec např. pouze pravidelně vracel do smluvního státu a podstatnou část svých povinností plnil v jiném státě, nemohlo by se

65. V rámci historického výkladu je nutné především zkoumat Giulianovu a Lagardovu zprávu o Římské úmluvě⁵⁷, a sice část, kde se zabývá vztahem mezi písm. a) a písm. b) čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy. Ve zprávě se uvádí, že písm. a) tohoto článku se použije v případě, kdy pracovník svoji práci obvykle vykonává v jediné zemi, a to i v případě, kdy ji přechodně vykonává v jiné zemi, zatímco písm. b) se použije v případě, kdy zaměstnanec svoji práci obvykle nevykonává v jediné zemi⁵⁸.

66. Na základě této zprávy podle mého názoru nelze dospět k závěru, že je nutné čl. 6

56 — Viz body 53 až 57 tohoto stanoviska.

57 — Giulianova a Lagardova zpráva o Římské úmluvě (uvedená výše v poznámce pod čarou 23).

58 — Giulianova a Lagardova zpráva o Římské úmluvě (uvedená výše v poznámce pod čarou 23, komentář k článku 6 Římské úmluvy, bod 3).

odst. 2 písm. a) Římské úmluvy vykládat tak, že se vztahuje také na případ, kdy zaměstnanec svoji práci obvykle vykonává z určitého smluvního státu, nicméně zpráva podle mého názoru takový výklad také nevylučuje. Tato zpráva totiž není závazná, ale má pouze akademickou a analytickou povahu, neboť ji vypracovala skupina odborníků; nereprezentuje proto konečný legislativní záměr států, jež úmluvu podepsaly⁵⁹.

práci⁶². To však Soudnímu dvoru nebránilo v tom, aby v rozsudku Mulox – který byl vydán pouze několik let po vypracování zprávy – uznal, že relevantním místem může být také místo, z něhož zaměstnanec vykonává svoji činnost⁶³.

67. Je nutné uvést, že ani ze Zprávy pánů Cruze, Reala a Jenarda o Úmluvě ze San Sebastián⁶⁰, jež byla vypracována k Bruselské úmluvě ve znění Úmluvy ze San Sebastián⁶¹, nevyplývá, že čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy lze vykládat tak, že pro určení příslušnosti v oblasti pracovních smluv může být relevantní i místo, z něhož zaměstnanec vykonává

68. Judikatura Soudního dvora v rozsudcích Mulox a Rutten, jakož i ostatních rozsudcích k výkladu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy tak jasně ukazuje, že Soudní dvůr zastával k výkladu tohoto ustanovení jiné stanovisko než odborníci v uvedených zprávách. Proto je podle mého názoru takový výsledek možný také i při výkladu čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy.

69. Z historického výkladu tedy nelze vyvodit závěr, že judikaturu k čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy lze použít na výklad čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy, přesto však podle

59 — Výklad ustanovení opírající se pouze o historickou metodu nemůže mít navíc přednost před výkladem podle jiných metod. Viz obdobně k právu Unie Pechstein, M., C. Drechsler, „Die Auslegung und Fortbildung des Primärrechts“, in: Riesenhuber, K., Europäische Methodenlehre: Handbuch für Ausbildung und Praxis, de Gruyter Recht, Berlín 2006, s. 172 a násl.

60 — Zpráva o Úmluvě ze San Sebastián, která byla vyhotovena M. Almeida Cruzem, m. Desantes Realem a P. Jenardem (Úř. věst. 1990, C 189, s. 35, dále jen „Zpráva pánů Cruze, Reala a Jenarda o úmluvě ze San Sebastián“).

61 — Uvedená výše v poznámce pod čarou 11.

62 — Tím spíše nebyla přirozené ani ve zprávě o Bruselské úmluvě P. Jenarda (Úř. věst. 1979, C 59, s. 18, dále jen „Jenardova zpráva o Bruselské úmluvě“) – tedy v první zprávě o této úmluvě – v souvislosti s čl. 5 bodem 1 úmluvy taková možnost výkladu předvídána, neboť Bruselská úmluva v daném okamžiku ještě vůbec žádná zvláštní ustanovení týkající se příslušnosti v oblasti pracovních smluv neobsahovala.

63 — Viz rozsudek Mulox (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 26).

mého názoru historický výklad možnost použití této judikatury nevylučuje.

před soudem místa, kde byly nebo měly být splněny smluvní závazky.

c) Systematický výklad

70. Systematický výklad hovoří pro paralelní výklad čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy a čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy. Tento výklad zahrnuje dva aspekty. Jednak je nutné zohlednit skutečnost, že v minulosti znění článku 6 Římské úmluvy ovlivňovalo výklad čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, mimoto je nutné zohlednit také výklad čl. 8 odst. 2 nařízení Řím I, jež bylo přijato později.

71. Bruselská úmluva neobsahovala – na rozdíl od Římské úmluvy – v době svého přijetí a ani po změnách v letech 1978⁶⁴ a 1982⁶⁵ ještě žádná zvláštní ustanovení týkající se příslušnosti v oblasti pracovních smluv, ale pouze stanovila, že tvoří-li smlouva nebo nároky ze smlouvy předmět řízení, lze podat žalobu

72. V tomto období Soudní dvůr vydal rozsudek ve věci Ivenel⁶⁶, v níž měl rozhodnout o otázce, z jaké povinnosti je nutné vycházet pro účely použití čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, jedná-li se o pracovní smlouvu. Při výkladu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy se Soudní dvůr v rozsudku Ivenel odvolal na článek 6 Římské úmluvy. Poukázal na to, že podle tohoto článku Římské úmluvy se pracovní smlouvy řídí právem země, v níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci, ledaže ze všech okolností vyplývá, že pracovní smlouva úžeji souvisí s jinou zemí⁶⁷. Vzhledem k tomu rozhodl, že v rámci čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy je nutné považovat za relevantní takovou povinnost, která je pro tuto smlouvu charakteristická⁶⁸, a tím se ve vztahu k pracovním smlouvám odchýlil od dřívější judikatury v oblasti příslušnosti ve vztahu ke sporům týkajícím se smluvních závazků⁶⁹.

73. Tato judikatura, a nepřímo jistě také znění článku 6 Římské úmluvy, měly vliv na to, že později, v roce 1989, byl Úmluvou ze

64 — Úmluva ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska k Úmluvě o soudní příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (uvedená výše v poznámce pod čarou 10).

65 — Úmluva ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky k Úmluvě o soudní příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (uvedená výše v poznámce pod čarou 10).

66 — Viz rozsudek Ivenel (uvedený výše v poznámce pod čarou 44).

67 — Viz rozsudek Ivenel (uvedený výše v poznámce pod čarou 44, bod 13).

68 — Viz rozsudek Ivenel (uvedený výše v poznámce pod čarou 44, bod 20).

69 — Viz bod 52 tohoto stanoviska.

San Sebastián⁷⁰ změněn čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy tak, že stanovil zvláštní příslušnost v oblasti pracovních smluv. Takto byla také do Bruselské úmluvy vložena zvláštní ustanovení týkající se příslušnosti v oblasti pracovních smluv⁷¹.

leno stranami, se smlouva řídí právem země, v níž, případně z níž, zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci⁷².

75. Tato legislativní změna je podle mého názoru důležitá ze dvou hledisek.

74. V rámci systematického výkladu je nutné uvést ještě další důvod, jenž hovoří pro možnost použití judikatury k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy na výklad čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy, a sice skutečnost, že zákonodárce Unie tuto judikaturu zohlednil při přijímání nařízení Řím I, jež nahradilo Římskou úmluvu. Podle čl. 8 odst. 2 nařízení Řím I totiž podléhá v míře, ve které nebylo právo rozhodné pro pracovní smlouvu zvo

76. Je důležitá, neboť jasně ukazuje, že zákonodárce chtěl uvedenému ustanovení tohoto právního nástroje mezinárodního práva soukromého poskytnout stejný významový obsah, jaký má – podle judikatury Soudního dvora – pojem „místo, kde zaměstnanec obvykle vykonává svou práci“ v čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy⁷³. Článek 8 odst. 2 písm. a)

70 — Uvedená v poznámce pod čarou 11.

71 — K tomuto vývoji viz v teorii např. Junker, publikace citovaná v poznámce pod čarou 53, s. 722 a násl.; Sinay Cytermann, A., „La protection de la partie faible en droit international privé: les exemples du salarié et du consommateur“, *Le droit international privé: mélanges en l'honneur de Paul Lagarde*, Dalloz, Paříž 2005, s. 739 a násl. Viz též Zpráva Cruze, Reala a Jenarda o úmluvě ze San Sebastián (uvedená výše v poznámce pod čarou 60, bod 23); Gaudemet-Tallon, publikace citovaná v poznámce pod čarou 42, s. 302 a násl.

72 — V literatuře viz např. Mankowski, P., in: Ferrari, F., S. Leible, *Rome I Regulation. The Law Applicable to Contractual Obligations in Europe*, Sellier, Mnichov 2009, s. 177, který poukazuje na to, že se jedná o nejdůležitější změny čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy.

73 — Viz návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (KOM[2005] 650 v konečném znění), komentář k článku 6. V teorii poukazují např. Wurmnest, publikace citovaná v poznámce pod čarou 53, s. 94; Plender a Wilderspin, publikace citovaná v poznámce pod čarou 41, s. 315, bod 11-041; Gaudemet-Tallon, H., „Le principe de proximité dans le Règlement Rome I“, in: *Revue hellénique de droit international*, 2008, s. 195; Marquette, V., „Le Règlement ‚Rome I‘ sur la loi applicable aux contrats internationaux“, *Revue de droit commercial belge*, č. 6/2009, s. 532, bod; Kenfack, „Le règlement (CE) no. 593/2008 du 17 juin 2008 sur la loi applicable aux obligations contractuelles (‚Rome‘) navire stable aux instruments efficaces de navigation?“, *Journal du droit international*, č. 1/2009, s. 65.

nařízení Řím I má sice jiné znění než čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy a také čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy, jedná se však pouze o jasnější formulaci, resp. kodifikaci ustálené judikatury k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy⁷⁴.

zaměstnance i v případě, že svoji činnost z tohoto místa pouze organizuje⁷⁷.

77. Krom toho je tato legislativní změna důležitá, neboť ukazuje, že záměrem zákonodárce bylo, aby byl čl. 8 odst. 2 písm. a) nařízení Řím I vykládán extenzivně a právo rozhodné pro pracovní smlouvu bylo pokud možno určeno na základě tohoto ustanovení⁷⁵. Článek 8 odst. 2 písm. b) má být podle názoru zákonodárce Unie používán výjimečně⁷⁶. Rozhodující je tedy středisko činnosti

78. Cílem kodifikace kolizních norem v nařízení Řím I bylo nahrazení Římské úmluvy⁷⁸ a současně také zásadní zajištění kontinuity s touto úmluvou⁷⁹. Ustanovení Římské úmluvy je proto vhodné vykládat tak, aby byla zajištěna tato kontinuita a bylo možné začít uplatňovat nařízení Řím I bez větších výkladových změn.

74 — V literatuře viz Magnus, U., „Die Rom I-Verordnung“, *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts (IPRax)*, č. 1/2010, str. 40 a násl.; Mauer, R., „Die Kündigung komplexer grenzüberschreitender Arbeitsverhältnisse nach der EG-Verordnung ROM I“, *Recht der internationalen Wirtschaft*, č. 2/2007, s. 93; Boskovic, O., „La protection de la partie faible dans le règlement Rome I“, *Recueil Dalloz*, č. 31/2008, s. 2175 a násl.; Corneloup, S., „La loi applicable aux obligations contractuelles: transformation de la Convention de Rome en règlement communautaire ‚Rome I‘“, *La semaine juridique. Édition générale*, n°. 44/2008, s. 26, bod 34; Zilinsky, M., „Rome I en arbeidsovereenkomst“, *Weekblad voor privaatrecht, notariaat en registratie*, č. 6824/2009, s. 1034.

75 — Viz v tomto smyslu např. Boskovic, publikace citovaná v poznámce pod čarou 74, s. 2175 a násl.; Hansen, L. L., „Applicable employment law after Rome I: the draft Rome I Regulation and its importance for employment contracts“, in: *European business law review*, č. 4/2008, s. 768.

76 — Viz návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (KOM[2005] 650 v konečném znění), komentář k článku 6. Viz v tomto smyslu také Magnus, publikace citovaná v poznámce pod čarou 74, s. 41.

79. Systematický výklad tedy podle mého názoru hovoří pro možnost použití judikatury k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy na výklad čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy.

77 — Viz Mankowski (2009), publikace citovaná v poznámce pod čarou 72, s. 177, která toto pravidlo označuje za „base rule“, neboť vychází ze základny tzv. střediska, ze kterého zaměstnanec vykonává svou práci.

78 — Podle čl. 24 odst. 1 nařízení Řím I toto nařízení v členských státech nahrazuje Římskou úmluvu, kromě případů, kdy se jedná o území členských států, která spadají do územní působnosti uvedené úmluvy a na která se toto nařízení nevztahuje.

79 — Podle čl. 24 odst. 2 nařízení Řím I v rozsahu, v jakém toto nařízení nahrazuje ustanovení Římské úmluvy, se jakýkoli odkaz na tuto úmluvu považuje za odkaz na toto nařízení. Viz též literatura uvedená v poznámce pod čarou 4.

d) Teleologický výklad

příspěť k souladu *forum* a *ius*, neboť na základě takového jednotného výkladu je pro spory z oblasti pracovních smluv zpravidla příslušný soud místa, kde pracovník obvykle vykonává svoji práci, a tento soud současně uplatňuje také své právo (*lex loci laboris*⁸¹). Proto zastávám názor, že tento pojem je v Bruselské úmluvě a Římské úmluvě nutné vykládat jednotně.

80. Důvodem, jenž z teleologického hlediska hovoří pro možnost použití judikatury k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy na výklad čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy, je snaha o soulad *forum* a *ius*, tedy snaha o to, aby soud příslušný pro rozhodnutí ve věci samé uplatnil právo své země⁸⁰. Za ideálních okolností má být podle pravidel týkajících se příslušnosti příslušný soud v té zemi, jejíž právo se použije podle pravidel mezinárodního práva soukromého. Tento soud takto uplatní právo, které nejlépe zná, čímž se snižuje pravděpodobnost nesprávného použití (cizího) práva a současně je vyloučeno časově náročné a často také finančně nákladné zjišťování cizího práva.

e) Meze paralelního výkladu

81. Jednotný výklad pojmu země, v níž zaměstnanec „obvykle vykonává svoji práci“ v čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy, resp. místa, kde zaměstnanec „obvykle vykonává svou práci“ v čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy tak může

82. Nehledě na to bych chtěla obecně poukázat na skutečnost, že při paralelním výkladu stejných nebo podobných pojmů v kolizních normách a normách týkajících se určení mezinárodní příslušnosti je třeba určitá míra opatrnosti, neboť oba systémy norem sledují rozdílné cíle⁸². Zatímco cíl kolizních norem spočívá v určení práva rozhodného pro

80 — K souběhu *forum* a *ius* viz např. Esplugues Mota, C., G. Palao Moreno, in: Magnus, U., P. Mankowski (vyd.), *Brussels I Regulation*, Sellier, Mnichov 2007, s. 334, bod 7; Mankowski, P., in: Rauscher, T. (vyd.), *Europäisches Zivilprozessrecht. Kommentar*, 2. vyd., Sellier, European Law Publishers, Mnichov 2006, s. 319, bod 4. Viz též Jenardova zpráva o Bruselské úmluvě (uvedená v poznámce pod čarou 62, s. 24), ve které se uvádí, že je žádoucí, aby o sporech z pracovních smluv pokud možno rozhodoval soud země, jejímž právem se řídí smlouva.

81 — K výkladu tohoto pojmu viz např. Salvadori, publikace citovaná v poznámce pod čarou 36, s. 66; Gamillscheg, F., „Conflitti di leggi nei contratti di lavoro e nelle relazioni industriali“, in: Biagi, M., a Blanpain, R., *Diritto del lavoro e relazioni industriali nei paesi industrializzati ad economia di mercato*, Vol. I, Maggioli Editore, Rimini 1991, s. 544.

82 — V literatuře viz např. Van Eeckhoutte, W., „The Rome Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations and Labour Law (1980)“, in: Blanpain, R., *Freedom of services in the European Union*, Kluwer, Haag 2006, s. 170.

smluvní závazky (v projednávané věci pracovní smlouvu), spočívá cíl norem týkajících se určení mezinárodní příslušnosti v určení příslušného soudu. Kolizní normy (k nim náleží Římská úmluva) tedy zpravidla vedou k určení práva *jediného* státu, zatímco žalobce může podle pravidel pro určení mezinárodně příslušného soudu – alespoň v některých případech – mít také možnost volby *fóra* pro svou žalobu⁸³.

musejí být vykládány jednotně, ale že otázku, zda je nutné podat jednotný výklad, je nezbytné zkoumat vždy ve vztahu k okolnostem konkrétní věci⁸⁴. K tomu je třeba poznamenat, že někdy nelze vykládat jednotně ani pojmy ze stejné oblasti. Takto rozhodl Soudní dvůr např. v rozsudku C⁸⁵ k výkladu nařízení č. 2201/2003⁸⁶, že pojem „občanskoprávní věci“ je v tomto nařízení nutné vykládat autonomně a neopíral se přitom ani o definici tohoto pojmu v Bruselské úmluvě, ani o definici v nařízení č. 44/2001. Avšak v oblastech, v nichž normy právních nástrojů sledují stejný cíl ochrany (např. ochranu zaměstnanců nebo spotřebitelů), je jednotný výklad pojmů věrohodnější⁸⁷.

83. Proto chci zdůraznit, že v projednávané věci nejsem pro obecný jednotný výklad všech stejných nebo srovnatelných pojmů v Římské úmluvě a v Bruselské úmluvě. Podle mého názoru je důležité poukázat především na to, že nelze vycházet z obecného předpokladu, že všechny stejné nebo srovnatelné pojmy

83 — Viz v tomto smyslu literatura např. Mankowski, P., „Internationale Zuständigkeit und anwendbares Recht: Parallelen und Divergenzen“, in: Lorenz, S., *Festschrift für Andreas Heldrich zum 70. Geburtstag*, Beck, München 2005, s. 868 in 869; Lüttringhaus, J. D., J. Weber, „Aussonderungsklagen an der Schnittstelle von EuGVVO und EuInsVO“, *Recht der internationalen Wirtschaft*, č. 1-2/2010, s. 49; „Max Planck Institute for Comparative and International Private Law: Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to contractual obligations (Rome I)“, *Rechts Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, č. 2/2007, s. 238; Lein, publikace citovaná v poznámce pod čarou 40, s. 196; Kropholler, J., *Internationales Privatrecht: einschließlich der Grundbegriffe des internationalen Zivilverfahrensrechts*, Mohr Siebeck, Tübingen 2006, s. 612.

84 — Viz též moje stanovisko ze dne 27. ledna 2009 ve věci *Falco Privatstiftung* (rozsudek ze dne 23. dubna 2009, C-533/07, Sb. rozh. s. I-3327), ve kterém jsem poukázala na meze jednotného výkladu pojmů v různých právních aktech, přesněji řečeno na pouze částečnou možnost analogie mezi pojmem „služba“ v nařízení č. 44/2001 a primárním právem (bod 60 a násl.), jakož i na nemožnost analogie mezi tímto pojmem v nařízení č. 44/2001 a v právních předpisech Unie v oblasti daně z přidané hodnoty.

85 — Rozsudek ze dne 27. listopadu 2007 (C-435/06, Sb. rozh. s. I-10141).

86 — Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1, 19/06, s. 243).

87 — Viz Lüttringhaus, J., „Der Direktanspruch im vergemeinschafteten IZVR und IPR nach der Entscheidung EuGH VersR 2009, 1512 (Vorarlberger Gebietskrankenkasse)“, *Versicherungsrecht*, č. 4/2010, str. 189. Viz též Lein, publikace citovaná v poznámce pod čarou 40, s. 186 a násl., který hovoří o ochraně nejslabší smluvní strany (tedy také zaměstnance) v nařízení Řím I a nařízení č. 44/2001.

4. Kritéria, která musejí být zohledněna vnitrostátními soudy

84. Kritérium země, v níž, respektive z níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci, tedy závisí na okolnostech konkrétního případu.

85. V projednávané věci tudíž vnitrostátní soud musí posoudit, v jakém, respektive z jakého smluvního státu zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci. V řízení o předběžné otázce, spočívajícím v jasném rozdělení úkolů mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, totiž veškeré posouzení skutkového stavu přísluší vnitrostátnímu soudu⁸⁸. Soudní dvůr ve své judikatuře k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy poukázal rovněž na to, že je věcí vnitrostátního soudu, aby určil, kde, respektive v jaké zemi zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci⁸⁹. Soudní dvůr nicméně vnitrostátnímu soudu může poskytnout jasná kritéria, na základě kterých může rozhodnout.

86. Lze konstatovat, že Soudní dvůr ve své judikatuře k výkladu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy použil různá kritéria pro posouzení otázky, zda zaměstnanec svoji práci obvykle vykonává v určitém smluvním státě, přičemž samozřejmě záleželo na skutkových okolnostech sporu, které byly dány v té které věci.

87. Ve věci Mulox tak zaměstnanec vykonával práci ředitele mezinárodního marketingu. Svou kancelář měl ve Francii (Aix-les-Bains) a nejprve prodával výrobky v Německu, Belgii, Nizozemsku a skandinávských zemích, později však vykonával činnost pouze ve Francii⁹⁰. Soudní dvůr v tomto rozsudku pro účely určení místa, kde zaměstnanec ve smyslu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy obvykle vykonával svoji práci, zohlednil skutečnost, že zaměstnanec měl kancelář a zároveň své bydliště v jednom smluvním státě, z něhož vykonával svoji práci a kam po se vykonání práce vracel, a že do okamžiku vzniku právního sporu svoji činnost vykonával pouze v tomto státě⁹¹.

88 — Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 18. prosince 2007, Laval un Partneri (C-341/05, Sb. rozh. s. I-11767, bod 45); z dne 22. října 2009, Zurita García a další (C-261/08 až C-348/08, Sb. rozh. s. I-10143, bod 34) a ze dne 16. července 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, Sb. rozh. s. I-6525, bod 24).

89 — Viz v poznámce pod čarou 8 uvedené rozsudky Mulox (bod 25); Rutten (bod 25); Weber (bod 55) a Pugliese (bod 25). Viz literaturu k posouzení každého konkrétního případu v souvislosti se srovnatelným pojmem „země, v níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci“ v nařízení č. 44/2001 Mankowski (2006), publikace citovaná v poznámce pod čarou 80, s. 320, bod 4.

88. Ve věci Rutten bydlel zaměstnanec v Nizozemsku a byl zaměstnán u nizozemské

90 — Viz rozsudek Mulox (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 3).

91 — Viz rozsudek Mulox (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 25).

é společnosti anglického podniku⁹². Ze dvou třetin své pracovní doby svoji činnost vykonával v Nizozemsku, kde měl také svou kancelář, z jedné třetiny ji vykonával ve Spojeném království, Belgii, Německu a Spojených státech amerických⁹³. Soudní dvůr v této věci zohlednil skutečnost, že zaměstnanec svoji činnost vykonával ze dvou třetin ve smluvním státě, v němž měl kancelář, odkud organizoval práci pro svého zaměstnavatele a kam se po každé služební cestě vracel⁹⁴.

zohlednil stát, v němž zaměstnanec odpracoval největší část své pracovní doby⁹⁷.

89. Rozsudek Weber se týkal zaměstnance, jenž mnoho let pracoval jako kuchař na lodích a v zařízeních nacházejících se na kontinentálním šelfu Nizozemska, několik měsíců ovšem také na plovoucím jeřábu v dánských výsostných vodách⁹⁵. V tomto rozsudku Soudní dvůr poukázal na to, že zaměstnanec – na rozdíl od zaměstnance ve věcech Mulox a Rutten – neměl ve smluvním státě kancelář, jež by tvořila středisko jeho činnosti a odkud by plnil podstatnou část povinností vůči svému zaměstnavateli⁹⁶. Soudní dvůr proto za rozhodující považoval časové kritérium a

90. Rozsudek Pugliese se týkal italské státní příslušnice, jež byla zaměstnána v italské společnosti, avšak byl jí povolen přechod na jiné pracovní místo ve společnosti se sídlem v Německu, s níž rovněž uzavřela pracovní smlouvu⁹⁸. Soudní dvůr měl tedy rozhodnout ve věci, v níž zaměstnankyně postupně uzavřela dvě pracovní smlouvy se dvěma odlišnými zaměstnavateli, přičemž první zaměstnavatel byl informován o uzavření smlouvy s druhým zaměstnavatelem a souhlasil s odkladem plnění první pracovní smlouvy⁹⁹. Vystala otázka – pro účely určení soudu příslušného pro rozhodnutí ve sporu vedeného mezi zaměstnankyní a prvním zaměstnavatelem – v jakém státě zaměstnankyně obvykle vykonávala svoji práci. Soudní dvůr zastával názor, že za místo, kde zaměstnanec plní své smluvní závazky vůči druhému zaměstnavateli, lze považovat místo, kde obvykle vykonává svoji práci, pakliže měl první zaměstnavatel k okamžiku uzavření druhé smlouvy vlastní zájem na tom, aby zaměstnankyně poskytovala plnění druhému zaměstnavateli na jím určeném místě¹⁰⁰.

92 — Viz rozsudek Rutten (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 25).

93 — Viz rozsudek Rutten (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 2).

94 — Viz rozsudek Rutten (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 5).

95 — Viz rozsudek Weber (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, body 17 a 21).

96 — Viz rozsudek Weber (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 48).

97 — Viz rozsudek Weber (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 58).

98 — Viz rozsudek Pugliese (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, body 4, 5 a 7).

99 — Viz rozsudek Pugliese (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 13).

100 — Viz rozsudek Pugliese (uvedený výše v poznámce pod čarou 8, bod 26).

91. Také v literatuře lze nalézt různá kritéria pro určení toho, v které zemi, respektive na kterém místě zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci. V literatuře se tak jako kritérium pro rozlišení mezi obvyklým a přechodným výkonem práce uvádí např. čas, který zaměstnanec věnuje výkonu práce v určité zemi a význam dotčené činnosti¹⁰¹. Ačkoliv časové kritérium může být relevantní, nemá být rozhodující; podstatná je skutečnost, že zaměstnanec má v určité zemi středisko své činnosti¹⁰². V literatuře je jako relevantní kritérium vyzdvihován také cíl smluvních stran¹⁰³. Dále se poukazuje na to, že je nutné určit, zda lze hlavní oblast výkonu činnosti umístit do smluvního státu¹⁰⁴.

92. Také v projednávané věci musí Soudní dvůr ve vztahu k vnitrostátnímu soudu určit, která kritéria je nutné použít při posouzení, ve které zemi zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci.

93. V souvislosti s případnými relevantními kritérii je nejprve nutné poukázat na to, že druh činnosti, kterou H. Koelzsch vykonává,

se liší od druhu činnosti, jež byla předmětem řízení ve věcech, v nichž bylo dosud rozhodováno a týkaly se čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy, zejména však od činností ve věcech *Mulox* a *Rutten*. Především je nutné poukázat na to, že povaha činnosti H. Koelzsch nevyžaduje žádnou kancelář, takže z tohoto hlediska je projednávaná věc srovnatelná s věcí *Weber*. V projednávané věci se totiž jedná o činnost dopravy: H. Koelzsch provádí přepravu květin a jiných rostlin z dánského místa *Odense* na místa v Německu a jiných státech. Vnitrostátní soud musí tudíž v projednávané věci zohlednit zvláštnost přepravy, a sice s ohledem na způsob, jakým je činnost vykonávána, a také s ohledem na druh pracovních nástrojů.

94. Jak bylo uvedeno výše¹⁰⁵, pro použití práva určitého smluvního státu nestačí, aby se zaměstnanec pravidelně vracel do toho smluvního státu, v tomto smluvním státě musí mít rovněž skutečné středisko své činnosti. Samotná okolnost, že se zaměstnanec pravidelně vrací do smluvního státu, tedy nestačí pro splnění kritéria, že v tomto státě obvykle vykonává svoji práci, respektive má v tomto státě skutečné středisko své činnosti.

101 — Viz např. *Van Eeckhoutte*, publikace citovaná v poznámce pod čarou 82, s. 169 a násl.

102 — Viz *Plender a Wilderspin*, publikace citovaná v poznámce pod čarou 41, s. 315, bod 11-039.

103 — Viz *Van Eeckhoutte*, publikace citovaná v poznámce pod čarou 82, s. 170; k čl. 8 odst. 2 nařízení Řím I viz *Mankowski* (2009), publikace citovaná v poznámce pod čarou 72, s. 178.

104 — Viz *Wurmnest*, publikace citovaná v poznámce pod čarou 53, s. 93.

105 — Viz bod 53 tohoto stanoviska.

95. Pravidelný návrat do smluvního státu však není jedinou skutečností, která může být v projednávané věci relevantní. Vnitrostátní soud musí při určení země, v níž nebo z níž H. Koelzsch obvykle vykonává svoji práci, zohlednit všechny okolnosti projednávané věci.

96. Vnitrostátní soud tak podle mého názoru musí v projednávané věci zohlednit především následující skutečnosti :

- je nutné přezkoumat, odkud H. Koelzsch organizoval svoji činnost a jakým způsobem organizace této činnosti probíhala;
- v rámci organizace činnosti je nutné určit, kde se nacházely pracovní nástroje; v projednávané věci je tedy relevantní také skutečnost, že stanoviště nákladních vozidel se nacházela v Německu na třech tzv. výměnných místech (*Wechselstandorte*)¹⁰⁶ – Kassel, Neukirchen/Vluyn, Osnabrück – a že stanoviště nákladního vozidla H. Koelzsche se nacházelo v Osnabrücku;
- v rámci organizace činnosti je mimo jiné nutné zohlednit, že zaměstnanci s bydlištěm v Osnabrücku se v tomto místě střídali pro účely provedení přepravy;
- v rámci organizace činnosti je rovněž důležité, aby bylo určeno, kde H. Koelzsch obdržel příkazy k provedení přepravy;
- ve vztahu k organizaci činnosti musí soud dále zohlednit, že H. Koelzsch začal své cesty za účelem provedení přepravy v Osnabrücku a po jejich provedení se tam vracel.
- musí objasnit, ve kterých zemích H. Koelzsch vykonával přepravu, a za tímto účelem podrobně přezkoumat dokumenty, ve kterých jsou zaznamenány jeho jednotlivé cesty za účelem přepravy (*Kørselsrapport*),
- v rámci určení zemí, v nichž H. Koelzsch vykonával svoji práci, je nutné zohlednit, ve kterých zemích vykonával H. Koelzsch přepravu bez konečného místa určení (tedy země, jimiž pouze projížděl), a zároveň ve kterých zemích se nacházelo konečné místo určení jeho přeprav; v souvislosti s posledně uvedeným je nutné zkoumat, zda se místa určení z velké části nacházela v jedné zemi, nebo byla rovnoměrně rozmístěna v několika zemích;

¹⁰⁶ – Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, nachází se na každém z těchto tří míst stanoviště tří nákladních vozidel; stanoviště pro nákladní vozidlo H. Koelzsche se nacházelo v Osnabrücku.

97. Vnitrostátní soud musí při určení země, v níž nebo z níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci, dále zohlednit jak materiální, tak také časová kritéria¹⁰⁷.

ochrany zaměstnanců rozšiřuje působnost tohoto ustanovení tak, že pro určení země, v níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci ve smyslu tohoto ustanovení, není relevantní pouze země, v níž zaměstnanec tuto práci skutečně vykonává, ale také země, z níž ji vykonává. Výklad, který Soudní dvůr podal ve své judikatuře k čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, lze tedy obdobně použít na čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy.

98. Je přitom nutné poukázat na to, že pro účely určení země, v níž nebo z níž zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci, není relevantní, zda společnost Gasa Spedition měla v Lucembursku nějakou infrastrukturu, nebo tam měla pouze poštovní schránku. Podle mého názoru není ani relevantní, zda H. Koelzsch obdržel příkazy od společnosti Gasa Spedition usazené v Lucembursku, nebo přímo od společnosti Gasa Odense Blomster usazené v Dánsku. Tato skutečnost totiž v projednávané věci nepřispívá k určení toho, kde zaměstnanec vykonával práci pro svého zaměstnavatele.

E – Dílčí závěr

99. Projednávaná věc má zásadní význam pro výklad čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy, neboť vzhledem k požadavku vysoké

100. Na základě úvah uvedených v tomto stanovisku je tedy podle mého názoru nutné předběžnou otázku zodpovědět tak, že čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že pokud zaměstnanec vykonává svoji práci v několika smluvních státech, je zemí, kde ve smyslu tohoto ustanovení zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci, ta země, v níž nebo z níž zaměstnanec, s přihlédnutím ke všem okolnostem projednávané věci, skutečně plní podstatnou část povinností vůči svému zaměstnavateli, a že toto posouzení musí s přihlédnutím ke všem skutkovým okolnostem provést vnitrostátní soud.

¹⁰⁷ — Tak také Junker, publikace citovaná v poznámce pod čarou 53, s. 733.

VII – Závěry

101. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžnou otázku položenou Conseil d'État odpověděl následovně:

„Článek 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že pokud zaměstnanec vykonává svoji práci v několika smluvních státech, je zemí, v níž ve smyslu tohoto ustanovení zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci, ta země, v níž nebo z níž zaměstnanec, s přihlédnutím ke všem okolnostem projednávané věci, skutečně plní podstatnou část povinností vůči svému zaměstnavateli. Vnitrostátní soud musí provést toto posouzení s přihlédnutím ke všem skutkovým okolnostem věci.“